

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Інтернаціоналізація вищої освіти України
в умовах полікультурного світового простору:
стан, проблеми, перспективи**

МАТЕРІАЛИ ПІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Маріуполь, 18-19 квітня 2018 року)

МАРІУПОЛЬ
МДУ
2018

УДК 378.014.53(477)

ББК 74.48.я43

I-73

Відповідальні редактори: д.ф-м.н., проф. **М. Стріха**; чл.-кор. НАПН України, д.пед.н., проф. **О. Топузов**; **І. Стокоз**; чл.-кор. НАПН України, д.політ.н., проф. **К. Балабанов**

Члени редколегії: проф. **Х. Бакірдіз**; акад. НАН України, чл.-кор. НАПН України, д.соціол.н., проф. **В. Бакіров**; д.філол.н., проф. **О. Бондарева**; д.е.н., проф. **О. Булатова**; проф. **К. Іллюмінаті Поркарі**; проф. **В. Карайоргіс**; д.політ.н., проф. **С. Корнеа**; **О. Кочурін**; д.філос.н., с.н.с. **С. Курбатов**; акад. НАПН України, д.е.н., проф. **А. Мазаракі**; **Н. Оксенчук**; д.політ.н., проф. **І. Оніщенко**; д.філол.н., проф. **О. Павленко**; чл.-кор. НАПН України, д.філос.н., проф. **П. Саух**; к.ю.н. **М. Семенишин**; к.політ.н., проф. **М. Трофименко**; д.соціол.н., проф. **С. Щудло**.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Маріупольського державного університету
(протокол № 9 від 28.03.2018)

УДК 378.014.53(477)

ББК 74.48.я43

I-73

Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи : матер. II міжнар. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 18-19 квітня 2018 р. – Маріуполь : МДУ, 2018. – 646 с.

Збірник містить тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи», які різнобічно висвітлюють питання інтернаціоналізації вищої освіти; розглядаються фактори, що впливають на створення нових можливостей і підвищення доступності вищої освіти та забезпечення її якості; окремо приділено увагу проблемам нормативно-правового забезпечення розвитку міжнародного співробітництва в сфері вищої освіти України, академічній мобільності, розвитку лідерського потенціалу університетів і конкурентоспроможності сучасних вишів в умовах глобалізації; розглядаються проблеми підготовки вчителя Нової української школи. Видання адресоване науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти.

Keywords: the quality of higher education, educational resources, information and communication competence, future pedagogic.

УДК 378.1

Толпежніков Р. О.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУЧАСНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Узагальнено теоретичний підхід до формування лідерського потенціалу сучасного університету на певних рівнях формування потенціалу університету, теоретично аргументовано механізм формування лідерського потенціалу університету, виділено особливості механізму управління лідерським потенціалом університету та обґрунтовано інтегральну освіту як один із проактивних підходів до формування лідерського потенціалу в університетському середовищі.

Ключові слова: лідерський потенціал, університет, інтегральна освіта, проактивність, управління.

Одним із визначальних чинників забезпечення лідерського потенціалу сучасного університету виступає проактивна система управління процесами формування і використання потенціалу університету. Вона надає необхідну інформацію щодо забезпечення випереджаючого інноваційного розвитку та використання латентних можливостей і перетворення їх у здатність досягнення конкурентної переваги в університетському середовищі. Дослідження існуючих систем управління свідчить про обмеженість їх запровадження для виявлення та оцінювання внутрішніх і зовнішніх резервів університету, а отже, новітні умови розвитку соціально-економічних відносин у сучасному суспільстві зумовлюють необхідність проактивного формування мети, змісту та результатів функціонування сучасної освіти, орієнтуючи її на підготовку нової генерації фахівців, які мають характеризуватися інтегральним підходом до формування особистих компетентностей, які будуть сформовані передусім особистою творчістю здобувача вищої освіти, його мобільністю та креативністю, що повинна бути розкрита на базі підвищення загальнонаукового, загальнокультурного та професійного рівнів науково-педагогічних працівників, запровадження у навчально-виховний процес нових педагогічних концепцій, сучасних технологій навчання. Крім того, забезпечення «входження» студента як майбутнього творчого фахівця – керівника у світ професійної культури та його оптимальна адаптація до умов професійної діяльності зумовлюють необхідність обґрунтування нової парадигми освіти, яка безпосередньо пов'язана з професійною компетенцією та компетентністю її випускників [1-3].

Сучасний університет повинен бути потужним освітнім та науково-дослідницьким центром, який прагне бути лідером у сфері досліджень та освіти, що створює, зберігає та поширює знання у технічній, природничій, суспільній і гуманітарній наукових сферах. Сучасний університет-лідер – це спільнота викладачів, студентів, працівників, випускників університету та його друзів, яка формує високоосвічену, національно свідому, творчу особистість, здатну проактивно мислити та самовдосконалюватись, надихати наступні покоління студентів до розбудови університету з його традиціями та відповідально діяти для розвитку відкритого і демократичного суспільства.

В основу методологічного забезпечення покладено визначення методологічних підходів та методів управління лідерським потенціалом і принципів, які сприяють підвищенню ефективності системи управління процесами формування та використання потенціалу університету. Методологічне забезпечення є важливою складовою методології управління лідерським потенціалом університету, що являє собою внутрішню єдність наукових теорій та ідей, механізмів, принципів, методів, моделей та алгоритмів управління в університетському середовищі.

У процесі свого функціонування університет чинить непрямий вплив на зовнішнє середовище. Частина елементів зовнішнього середовища (суспільство, освітянський простір, працедавці як споживачі підготовлених фахівців, бізнес), стан яких залежить від розвитку університетського потенціалу, створює макропотенціал. До макропотенціалу належать наступні складові потенціалу: рейтинг університету в академічному та науковому середовищі, конкуренти, «споживачі» діяльності університету: здобувачі університетської освіти, роботодавці, фахові асоціації, бізнес-середовище, абітурієнти (потенційні здобувачі), зовнішні фінансові елементи забезпечення лідерського потенціалу університету: показники надійності, показники вартості бізнесу. Найважливішою частиною макропотенціалу виступають зазначені показники потенціалу підприємства, необхідність зміни характеристик яких і є основною передумовою здійснення стратегічного управління потенціалом промислового підприємства. Подібні стосунки між об'єктом і окремими елементами зовнішнього середовища можуть бути прямими або опосередкованими.

Інформація, що визначає лідерський потенціал (чи то внутрішні зв'язки або зв'язки між параметрами об'єкту і зовнішнього середовища), ґрунтується на параметрах, що зв'язують безпосередньо точки входу і виходу (чинник і результат). Для макропотенціалу точками виходу будуть параметри, що у загальному результаті визначають лідерський потенціал університету: Пріоритет 1: Регіональне охоплення. Розвинути позицію Університету як регіонального форуму для інтелектуальної взаємодії, через активне просування ідей, створених в Університеті та через

відкритість до нових ідей, згенерованих в іншому місці; Пріоритет 2: Формування інтелектуальної еліти регіону на базі відповідальної громадянської позиції за всіма освітянськими рівнями.

Визначено, що невикористані конкурентні переваги є резервами лідерського потенціалу і саме вони зумовлюють здатність підприємства вчасно реагувати на змінюваність зовнішнього середовища та утримувати стійкі позиції в університетському середовищі. На відміну від будь-яких інших видів управління, де цільовими установками виступають внутрішні параметри університету, проактивне управління спрямоване на створення певного лідерського положення університету, а отже, цільові установки проактивного формування лідерського потенціалу – зовнішні, тобто параметри макропотенціалу, в якому параметри об'єкту виступають як невід'ємні характеристики суспільної оцінки діяльності університету.

Певний рівень потенціалу підприємства не є критерієм досягнення стратегічної мети, оскільки стратегічна мета формується набагато ширшим — науковою капіталізацією університету. Цільовою установкою в цьому випадку буде досягнення сприятливих для університету значень параметрів макропотенціалу (а не параметрів об'єкту), сукупність яких визначає ступінь досягнення поставленої стратегічної мети.

Проведене дослідження дозволило зробити висновок, що лідерський потенціал розглядається як категорія, що відображає не тільки наявний стан процесів в університеті, а й динаміку і перспективи стратегічного розвитку останнього з урахуванням існуючого стану його можливостей і впливу мінливих чинників зовнішнього середовища.

Головними ресурсами в забезпеченні лідерського потенціалу має стати інтегральна освіта - результативна модель освітньої діяльності, лідерства та управління, яка описує розвиток системи управління освітою різного масштабу: студент, викладач, університет, професійні фахівці, наукова спільнота. Сучасний університет – це не лише заклад освіти, це – заклад культурного життя та комунікацій різного рівня:

- студент-викладач/науковець-фахівець;
- університет-суб'єкт господарської/суспільної діяльності-регіональна економіка-національна економіка-світова економіка;
- навчання-підвищення кваліфікації-повторне навчання;
- університет-спілка університетів;
- університет-працедавець-спілка працедавців.

На кожному рівні необхідно визначити: 1. Парадигму мислення: що рухає вчинками здобувача вищої освіти і вчинками викладача/науковця, працедавця. Виявити спільну мету, що дозволяє досягати спільного результату; 2. Комунікацію: визначення потреб у взаємодії суб'єктів освітнього процесу та навколишнім середовищем, що іноді має іншу парадигму мислення/пізнання; 3. Лідерство: ідентифікація і формування певного стилю лідерства здобувача вищої освіти, науково-педагогічного працівника, закладу вищої освіти та зіставлення із прагненням студента, традицією університету, прагненням роботодавця, сучасним та майбутнім викликом держави; 4. Менеджмент: управління освітнім процесом, новітніми засобами навчання та перепідготовки. Залучення сучасних методів підготовки фахівців на базі сучасних інформаційних технологій та пропонування новітніх; 5. «Територію» освіти: визначити цінності і парадигми мислення, що визначають хід суспільних процесів на рівні регіону – країни; 6. Інтегральний погляд: визначення маркерів досягнення певного розвитку освітньо-наукового потенціалу на кожному комунікаційному рівні.

Таким чином, основне завдання формування лідерського потенціалу сучасного університету – формування і забезпечення єдності цілі освіти та її результату має бути системним, що полягає у формуванні професійно-спрямованої особистості та відповідального громадянина.

Таким чином, встановлено, що головними детермінантами визначення лідерського потенціалу є чинники макропотенціалу університетського середовища, де університет є центром інтегральної освіти, завдання якого полягає в системному формуванні та забезпеченні єдності цілі освіти та її результату, спрямоване на досягнення особистих прагнень здобувача вищої освіти в професійному становленні та суспільної реалізації. Лідерський потенціал університету формується на певних засадах: регіональне охоплення, формування інтелектуальної еліти регіону на базі відповідальної громадянської позиції за всіма освітянськими рівнями, формування механізму залучення університетської спільноти до управління університетом.

Список використаної літератури

1. Barro R. I. Education as determinant of economic growth. *Education in the Twenty First Century* / Ed by E. P. Lasear. Stanford, Ca (USA): The Hoover Institution Press Publication. 2002. P. 9–24.
2. Енциклопедія освіти / головний ред. В. Г. Кремень. Київ, 2008. 1040 с.
3. Євтух М. Б., Лузік Е. В., Дибкова Л. М. Інноваційні методи оцінювання навчальних досягнень: монографія. Київ, 2010. 248 с.
4. Educational Technology and Mobile Learning. URL: <http://www.educatorstechnology.com/2013/03/14-technology-concepts-every-teacher.html> (last accessed: 25.03.2018).

5. Толпежников Р.О. Проактивне управління сукупним потенціалом підприємства: монографія. Маріуполь, 2012. 250 с.

6. II Міжнародна науково-практична конференція «Університет і лідерство». URL: <http://kubg.edu.ua/prouniversitet/news/podiji/4846-iii-mizhnarodna-naukovo-praktychna-konferentsiia-universytet-i-liderstvo.html> (дата звернення: 25.03.2018).

R. Tolpezhnikov

THEORETICAL FOUNDATIONS FOR DEVELOPING LEADERSHIP POTENTIAL OF A MODERN UNIVERSITY

The theoretical foundations for developing leadership potential of a modern university at certain levels are specified, the mechanism of developing university leadership potential is theoretically substantiated, the peculiarities of mechanism of managing university leadership potential are highlighted, and integral education is grounded as one of the proactive approaches to developing of leadership potential in the university environment.

Keywords: leadership potential, university, integral education, proactivity, management.

УДК 378.14

Шабельник Т. В., Лисенко Ю. Г.

МОДЕЛІ ДИСТАНЦІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У тезах розглянуто переваги моделей дистанційних навчальних технологій, використання яких сприяє підвищенню конкурентоспроможності, збільшенню визнання бренду та рейтингу сучасного закладу вищої освіти.

Ключові слова: заклад вищої освіти, дистанційні навчальні технології, модель відкритих навчальних курсів, онлайн-курс.

В умовах динамічного розвитку інформаційного середовища все більшого поширення у сучасних закладах вищої освіти набувають дистанційні навчальні технології та дистанційні форми навчання [1]. Серед сучасних дистанційних інформаційних моделей освіти можна виділити онлайн-курси на основі навчальних систем та модель відкритих навчальних курсів. Основною метою їх впровадження є швидке й зручне поширення знань та забезпечення доступності освіти [5].

Онлайн-курс на основі навчальних систем є курсом, у якому більша частина контенту отримується студентом в онлайн режимі.

У цій моделі передбачається робота викладача з групами студентів на основі спеціалізованої системи дистанційного навчання (наприклад, онлайн-платформи Moodle, Adobe Connect, JoomiaLMS, ATutor, SkillSoft, Prometheus тощо) із використанням віддаленого тестування, проведення консультацій та спілкування студентів і викладачів через форуми та відеоконференції [3, 4].

Модель відкритих навчальних курсів є дистанційним навчальним курсом, метою якого є орієнтація на велике коло віддалених один від одного користувачів [2]. Весь зміст такого дистанційного курсу знаходиться у відкритому доступі мережі Інтернет на безкоштовній основі.

Модель відкритих навчальних курсів має всі ознаки традиційних курсів, але, в свою чергу, відрізняється від останніх та від традиційних дистанційних курсів кількістю учасників (більше тисячі).

Зворотній зв'язок генерується за рахунок організації спільноти навколо курсу, в якій система навчання ґрунтується за принципом передачі знань від одного учасника до іншого.

Впровадження закладом вищої освіти моделі відкритих навчальних курсів значно поширює кількість дисциплін, які можуть бути використано у процесі надання освітніх послуг.

Сучасні основні платформи пропонують велику кількість курсів із різноманітних наукових галузей.

На сучасному етапі розвитку використання моделі відкритих навчальних курсів набуває широкої географії, а саме використовується закладами вищої освіти: США, Німеччини, Великобританії, Австралії, Іспанії, Греції, України, тощо.

Значущість та надійність таких проектів надає участь у них провідних світових університетів, наприклад, Массачусетського технологічного університету, університетів Стенфорда і Гарварда та інших.

Власні платформи моделі відкритих навчальних курсів запустили у Німеччині (Iversity, 2012 р.), Великобританії (Open University, 2012 р.), Іспанії (Crupt4you, 2013 р.), в Україні (Prometheus, 2014 р.). Так, у Великобританії поєдналися 12 провідних вузів у проєкті Futurelearn, у Європейському союзі – 11 вузів у проєкті OpenupEd.

Загальні схеми організації навчального процесу у моделі відкритих навчальних курсів є схожими із традиційними методами. Студент обирає через мережу Інтернет курс та записується на нього. Діяльність студента поєднує роботу у дистанційному режимі з лекційними матеріалами,